

içinde basılan eser, Muînüddin et-Tantarânî'nin Selçuklu Veziri Nizâmülmülk'e hitaben yazdığı methiyenin manzum tercümesidir. **10. Kasîdetü Hassân (b. Sâbit) ve Tercümesi (el-Mecmû'atü'l-kübrâ, İstanbul 1265, s. 63-64; İstanbul 1320, s. 52-53).** Hassan b. Sâbit'in dokuz beyitlik "Râiyye"sinin çevirisi olup Hz. Peygamber'in hilyesine dair giriş beyitlerinden sonra kitap, kible, din, şefaât ve Allah'ın yüceliği kavramları dile getirilmektedir. **11. Kasîde-i Nu'mâniyye Tercümesi (el-Mecmû'atü'l-kübrâ, İstanbul 1265, s. 52-59).** Ebû Hanîfe'ye nisbet edilen elli beyitlik kasidenin çevirisidir. Kasidede Hz. Peygamber'in yüce şahsiyeti, diğer peygamberlere karşı üstünlüğü, mucizeleri ve savaşlardaki başarısı, İmâm-ı Âzam'ın ona duyduğu büyük sevgi ifade edilmektedir. **12. Kasîde-i Bürde Tercümesi (İstanbul 1274, 1311, el-Mecmû'atü'l-kübrâ, İstanbul 1265, 1320).** **13. Kasîde-i Hâtemiyye (İstanbul 1265).** **14. Hâşiyetü Dîbâceti Dürri'n-Nâci (İstanbul 1283, 1298).** *İsâgûci* üzerine Ömer b. Sâlih et-Tokadî'nin yazdığı şerhin dîbâcesinin hâşiyesi olup dil, gramer ve belâgata dair açıklamaları dikkat çekmektedir. Yalvaçlı İbrâhim Efendi'nin ayrıca *Uşûlü'l-müşâvere fî emvâci'l-muhâvere* adlı bir eseri daha olduğu kaydedilir (*Osmanlı Müellifleri*, I, 245).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, İ.DH, nr. 408/27018; A.MKT.NZD., nr. 71/30; A.MKT.ÜM., nr. 221/78; Yalvaçlı İbrâhim Efendi, *Garâibü'l-i'lâl ve'l-iştikâk ale'l-Binâ*, İstanbul 1310, s. 2, 24; a.mf., *Şerhu'l-Emsileti'l-muhtelifi ale'l-icâz*, İstanbul 1311, s. 37; a.mf., *el-Mecmû'atü'l-kübrâ*, İstanbul 1320, s. 16; *Osmanlı Müellifleri*, I, 245; *Hediyetü'l-ârifin*, I, 43; *Kehhâle, Mu'cemü'l-mü'ellifin*, I, 41; Sadık Albayrak, *Son Devir Osmanlı Uleması*, İstanbul 1996, II, 177; Naci Kum, *Yalvaç Armağanı (haz. İsmail Güneş)*, Yalvaç 2005, s. 3; Nafiz Akgün, "İbrahim Efendi (Yalvaçlı)", *TDEA*, IV, 325.

NEJDET GÜRKAN

YARDIM, Ali

(1939-2006)

Hadis, kitâbe ve yazma eserlerle ilgili çalışmaları bulunan ilim adamı.

Alanya'nın Oba köyünde doğdu. Babası Meyseroğlu Ali Ağa, annesi Bergüzar Hanım olup ailenin sekiz çocuğundan ikincisidir. İlkokuldan sonra 1950 yılından itibaren önce Alanya'da, daha sonra Konya ve Kayseri'de çeşitli hocalardan Kur'an, tecvid, sarf, nahiv, fıkıh, akaid, mantık, luğat, usûl-i hadîs ve ferâiz dersleri aldı. 1961'de Konya İmâm-Hatîp Okulu'ndan,

Ali Yardım

1965'te İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun oldu. 1962-1965 arasında Kocamustafapaşa'daki Hacıkadın Camii'nde imam-hatîp olarak görev yaptı. Bu yıllarda Samiha Ayverdi'nin fikirlerinden etkilendi. Muhammed Hamîdullah'ın İstanbul Üniversitesi'ndeki konferanslarını dört yıl aralıksız olarak takip etti. Hatay'da Kız İlköğretmen Okulu din bilgisi öğretmenliğinin ardından 1967'de Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nde hadis hocasına tayin edildi. M. Tayyib Okîç'in danışmanlığında hazırladığı "Mesnevî Hadîsleri" adlı liyakat teziyle (1970) bu enstitüde öğretim görevlisi oldu. Askerliğini Hakkâri'de yedek subay olarak yaptı (1970-1972). Tuzla Piyade Okulu'nda iken Mimar Ekrem Hakkı Ayverdi'nin teşvikiyle mimari eserlerin kitâbeleriyle ilgilenmeye başladı. Kayseri'den sonra İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü, 1982 yılında da Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi hadis hocasına tayin edildi. Bu fakülteadaki görevi sırasında 1983'te başladığı "Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Mimârî Eserlerindeki Hadîs Kitâbeleri" adlı araştırma projesi dolayısıyla çıktığı yurt gezisinde yetmiş dokuz vilâyeti dolaştı. Kayseri'de hazırladığı öğretim görevliliği liyakat tezini geliştirip "Mesnevî Hadîsleri (Tesbît ve Tahrîc)" adlı çalışmasıyla 1984'te doktor ve 1987'de doçent oldu. Hadis ders kitapları yeni kurulan Dokuz Eylül Üniversitesi'nin ilk iki yayını olarak basıldı. "Anadolu Selçuklular ve Beylikleri Devri Mimârî Eserlerinde Kitâbeleşen Hadîsler" adlı takdim teziyle de 1993'te profesörlüğe yükseldi.

İlahiyat Fakültesi'nde ilk defa hüsn-i hat, epigrafi ve paleografi derslerini vererek müstakil bir epigrafi dershanesi kurdu. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Hat Anasanat Dalı'nın kuruluşu çalışmalarına katıldı. İzmir Millî Kütüphanesi'nin yazma eserlerini inceleyerek katalogunu hazırladı. Alanya Oba kasabası Merkez Camii'ni klasik üslûpta

ihya etti. Son olarak 2005 Temmuz ayında Göynük'te ve Kastamonu Şeyh Şâbân-ı Vefî Dergâhı'ndaki bazı kitâbelerin bakımını yaptı. 2 Ocak 2006'da İzmir'de vefat etti ve Alanya'nın Oba kasabasındaki aile kabristanına defnedildi.

Kültür hadîşçiliğine yönelik eserler vermesinin yanında, Türkiye'de hilye kültürünün ihyâ edilmesinde önde gelen isimlerden oldu. Arapça'ya vukufu, klasik Türkçe'ye âşinalığı, Fransızca ve Farsça ile de ünsiyeti vardı. İlhan Ayverdi'nin hazırladığı sözlüğün ilâhiyat konularında özel alan danışmanlığını yaptı. Temmuz ve ağustos aylarını düzenli bir şekilde sahada kitâbeler, kütüphanelerde yazma eserler üzerinde çalışarak geçirdi. Pek çok mimari eser ve mezar kitâbesinin yayımlanmasını sağlamakla kalmadı, Alanya, Amasya, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Bursa, Kütahya, Manisa ve Bolu'daki tarihî kitâbelerin bakımını yaparak altınla varakladı. Kitâbelerin estampajlarının alınmasında ye ni malzemeler ve yöntemler geliştirerek daha önce okunamayan veya yanlış okunan kitâbelerin doğru okunuşlarını ortaya koydu. Kitâbe bakım çalışmaları esnasında tabii ve geleneksel boyalarla klasik dönem renklerini tutturmayı başardı. *Peygamberimiz'in Şemâli* kitabı dolayısıyla 2006 yılı Dost İslâm'a Hizmet ödülüne layık görüldü.

Eserleri. Telif. 1. Hadîs I-II (İzmir 1984; İstanbul 1997, 7. bs. 2014). **2. İzmir Millî Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu** (I-IV, İzmir 1992-1997). **3. Peygamberimiz'in Şemâli** (İstanbul 1997, 12. bs. 2015). Tirmizî'nin *Kitâbü's-Şemâ'il*'inin esas alındığı eser elli beş bölümden oluşmaktadır. Her bölümde önce o konu etraflıca telif edilmiş, ardından *Kitâbü's-Şemâ'il*'deki hadîslerin tercümesi verilmiştir. **4. İslâm'da Altın Yüzük Kullanımı** (İstanbul 1998). **5. Alanya Kitâbeleri (Tesbît, Tescil, Tasnif ve Değerlendirme)** (İstanbul 2002). Alanya ilçesinde belirlenebilen mezar, cami, mescid, kale, çeşme, ev kitâbeleriyle müzede bulunan kitâbelerin fotoğrafları, ölçüleri, Arap ve Latin harfleriyle yazılışları ve çevirilerinden sonra bunların çeşitli açılardan değerlendirilmeleri yapılmıştır. Eserin giriş kısmında da kitâbe bilimi ve bir kitâbede bulunan unsurlar hakkında bilgi verilmiştir. **6. Amasya Burmalı Minâre Câmii Kitâbeleri** (Ankara 2004). Camideki kitâbeler ayrıntılı biçimde incelenmiş, minber yazıları ilk defa tam ve doğru olarak okunmuştur. Eserdeki estampaj fotoğrafları ve detayları, bunların kullanılış biçimi yazarın

özgün çalışma metodu ve üslubunu yansıtmaktadır. 7. *Amasya Kaya Kitâbesi (Bâyezid Paşa İmâretî Vakfiyesi)* (Ankara 2004). Bu eserde Çelebi Sultan Mehmed devri vezîriâzamlarından Bayezid Paşa'nın vakfı olan imarete ait yedi adet vakfiye metni değerlendirilmiş, vakfiyenin özeti niteliğinde türünün tek örneği olarak bir kayaya hakkedilmiş olan bu kitâbe de ilk defa tam ve doğru olarak okunmuştur. Vakfiyenin cami revaklarına kuşak halinde yazılan bir diğer versiyonu da bu kitapla literatüre kazandırılmıştır. 8. *Mesnevî Hadisleri (Tesbit ve Tahric)* (İstanbul 2008). Eserde *Meşnevî*'nin hadis ilmi bakımından değerlendirilmesi yapılmış, mevcut hadislerin metinleri, senedleri, kaynakları ve sıhhat dereceleri tesbit edilmiştir.

Tercüme. 1. Ahmed Çelebi, *İslâm'da Eğitim-Öğretim Tarihi* (İstanbul 1976, 4. bs. 2013). 2. *Şihâbü'l-Ahbâr Tercümesi* (İstanbul 1999; *Hadis Kıvılcımları: Şihâbü'l-Ahbâr Tercümesi*, İstanbul 2007). Ünlü bir hadis âlimi ve tarihçi olan Kudâî'ye (ö. 454/1062) ait kısa lafızlı hadislerden seçmeler şeklinde düzenlenen eserin tercümesi olup yazma nüshalarının tanıtımından sonra eserin Türk-İslâm kültürü üzerindeki etkileri anlatılmış ve metni Yâkût el-Müsta'simî hattı ile tıpkıbasım olarak verilmiştir. Ali Yardım'ın bunların dışında kırk iki makalesi, sekiz tebliği ve *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'nde yayımlanmış olan kırk bir maddesi bulunmaktadır. Makalelerinden bazıları şunlardır: "Fetih Hadisi Üzerine Bir Araştırma" (*Diyanet Dergisi*, XIII/2 [Ankara 1974], s. 116-123); "Asabiyyet, Milliyetçilik Demek midir? I-II-III" (*KAM*, VI/4 [İstanbul 1977], s. 20-32; VII/1 [1978], s. 32-42; VII/2 [1978], s. 71-76); "Mesnevî Hadisleri Üzerine Bir Araştırma" (*a.g.e.*, VIII/1 [1979], s. 44-54); "Türkün Şeref Madalyası: Fetih Hadisi" (*a.g.e.*, VIII/3 [İstanbul 1979], s. 62-75); "Hicret Marşı" (*a.g.e.*, IX/2 [İstanbul 1980], s. 23-30); "Kuzâî'nin Şihâbü'l-Ahbâr Adlı Hadis Kitabı, Türk-İslâm Kültürü Üzerindeki Tesirleri" (*a.g.e.*, XII/1 [İstanbul 1983], s. 65-76); "Şemâil Nev'inin Doğuşu ve Tirmizî'nin Kitâb-üş-Şemâilî" (*DÜİFD*, I [İzmir 1983], s. 349-409); "Ashâb Bilgisinin Kaynakları ve Tirmizî'nin "Tesmiyetü Ashâbi'n-Nebî'si" (*a.g.e.*, II [İzmir 1985], s. 247-346, ayrı basım, edisyon kritik çalışması); "Kuzâî ve Müsnedü'ş-Şihâb'ı" (*a.g.e.*, IV [İzmir 1987], s. 285-348); "Buhari ve et-Târihu'l-Kebir'i" (*a.g.e.*, V [İzmir 1989], s. 181-193); "Temel Kültür Müesseselerimizden Dâruhadîsler" (*Ekrem Hakkı Ayverdi Hâtıra Kitabı*, [İs-

tambul 1996], s. 59-119); "Sâmiha Ayverdi'de Hadis Kültürü" (*Kubbealtı Akademi Mecmuası Sâmiha Ayverdi Hâtıra Sayısı*, XXXIV/2, İstanbul 2005, s. 64-76).

BİBLİYOGRAFYA :

Ali Yardım, *Hatırımda Kalanlar* (basılmamış hâtırat); Mustafa Sinan Yardım, "Prof. Dr. Ali Yardım", *Hz. Muhammed (S.A.S.)'in Doğumunun 1435'inci Senesi Vesilesiyle, 2006 İslâm'a Hizmet Ödülleri Takdim Programı Broşürü*, İstanbul 2006, s. 7-9; a.mlf., "Bir Prensip Adamı: Ali Yardım", *Kubbealtı Gençlerinden Merhaba (Kubbealtı Akademi Mecmuası eki)*, sy. 35, İstanbul 2006, s. 41-42; a.mlf., "Ayverdiler ve Babam Ali Yardım", *Kadem*, sy. 1, İstanbul 2010, s. 8-13; Vehbi Günay, "Ali Yardım, İzmir Millî Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu, Cilt 1, İzmir 1992", *TİD*, IX (1994), s. 429-431; a.mlf., "Prof. Dr. Ali Yardım (1939-2006)", *a.e.*, XXI/2 (2006), s. 259-274; Mehmet Sait Toprak, "Prof. Dr. Ali Yardım (1939/2 Ocak 2006)", *Hadis Tetkikleri Dergisi*, IV/1, İstanbul 2006, s. 217-224; Mehmet Demirci, "Arkadaşım Ali Yardım", *KAM*, XXXV/2 (2006), s. 60-67.

MUSTAFA SİNAN YARDIM

YAŞAR KEMAL

(1923-2015)

Son dönem yazarlarından,
romancı ve gazeteci.

1923 Ekiminde bugün Osmaniye ili sınırları içinde bulunan Hermite / Gökçeli'de (yeni adı Gökçedam) doğdu. Asıl adı Kemal Sadık'tır (Göğçeli [Gökçeli]). 1915'te Ruslar'ın Van'ı işgali üzerine oradan göç etmiş bir ailenin çocuğudur. Babası çiftçi Sadık Ağa, annesi Nigâr Hanım'dır. Küçük yaşlarda kaza sonucu bir gözünü kaybetti, ardından kan davası yüzünden babası öldürüldü. Adana'da ortaokulu bitirmeden üçüncü sınıftan ayrıldı. 1950 yılına kadar ayakkabıcı çıraklığından arzuhalçılığe, ha va gazı sayaç okuma memurluğundan kütüphane hizmetlerine, tarım işçiliğinden vekil öğretmenliğe kadar kırka yakın işe girip çıktı; insanları gözlemler ve yakından tanıma fırsatı buldu. 1944-1946 arasında askerlik görevini yerine getirdi. 1946'da gittiği İstanbul'da Havagazı Şirketi'nde gaz kontrol memurluğu yaptı, 1948'de Kadiri'ye döndü. 1950 Nisanında Komünist Parti'yi kurmaya teşebbüs suçundan üç dört ay Kozan Cezaevi'nde kaldı. Ertesi yıl Orhan Kemal'le anlaşip bir iş kurmak için tekrar İstanbul'a gitti. Bu iş gerçekleşmeyince *Cumhuriyet* gazetesinde önce düzeltmen, daha sonra röportaj yazarı olarak çalışmaya başladı. 1962'de Mehmet Ali Aybar'ın kurduğu Türkiye İşçi Partisi'ne (TİP) girerek politikaya atıldı. 1969'da istifa edinceye kadar

Yaşar Kemal

parti Merkez Yürütme Kurulu üyeliği yaptı. 1963'te Londra'ya gitti. Paris'te Nazım Hikmet'le görüştü ve politik sebeplerle *Cumhuriyet*'ten çıkarıldı. 1964-1965'te Bulgaristan ve Sovyetler Birliği'ne seyahat ederek ileri gelen bazı sanatçı ve devlet adamlarıyla tanıştı. *Ant* dergisinin kurucuları arasında yer aldı (1967). *Ant* Yayınevi'nin çıkardığı *Marksizmin Temel Kitabı* adlı eser dolayısıyla on sekiz aya hüküm giydiyse de karar daha sonra bozuldu.

12 Mart 1971 askerî muhtırasının ardından eşi Thilda ve geliniyle birlikte gözetimine alındıysa da bir ay sonra serbest bırakıldı. 1973'te Sovyetler Birliği'nde Asya Afrika Yazarlar Birliği Kongresi'ne katıldı. Dönüşte Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kurucuları arasında yer aldı ve sendikanın ilk genel başkanı oldu. 1976'da "Yaşar Kemal Gecesi"ne katılmak üzere Paris'e gitti. Bunu Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Belçika seyahatleri izledi. Ertesi yıl önce Bulgaristan'a ve ardından altı ay kalacağı Stockholm'e geçti. Bu sırada Cengiz Aytmatov'la tanıştı. 1978'de yurda döndü, ancak tekrar Stockholm'e giderek 1980 yılına kadar orada yaşadı. 1979'da Paris'te Nanterre Üniversitesi Etnoloji Kürsüsü'nün düzenlediği Asya destanları konulu seminere konuşmacı olarak katıldı ve burada altı ay kaldı. Avignon'da Akdeniz Yazarları Toplantısı'na (1980) ve yine Paris'te dünyaca tanınmış yazarların çağrıldığı Muhallifler Konferansı'na (1981) iştirak etti. François Mitterrand'ın özel davetiyle cumhurbaşkanlığı törenlerinde bulundu. 200.000 frank maddî karşılığı olan Uluslararası Del Duca ödülüne lâyık görüldü (1982). 1983'te çok sayıda ülkeden 300'e yakın ünlünün çağrıldığı Sorbonne Üniversitesi'ndeki bir kongreye katıldı. Ertesi yıl kendisine Mitterrand tarafından Légion d'Honneur nişanı takıldı. 1986'da Sovyetler Birliği'ndeki Isık Göl Uluslararası Barış Forumu'na iştirak etti. 1988'de kurulan PEN Yazarlar Derneği'nin başkanı